

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Péntek

43. szám.

Pest, június 8-kán 1849.

E lap megjelenik minden nap este, vasárnapot kivéve.

Előfizetés mai naptól december végéig Budapesten bányahordással 5 fr., vidékre postán borítékban 6 fr. p. p.

Hónapos előfizetés csak helyben, s a hónap első napjától kezdve fogadtatik el.

Előfizethetni helyben a kiadóhivatalban (Országúti Kunewalderház) és minden postahivatalnál.

Hirdetések egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 2 kr. pp.

Egyes szám ára 3 kr. pp.

Folyó hó 16-dikán fog megjelenni a „Respublica” című politikai lap, melly némileg más alakban már régebben tervezve volt.

A közhiedelem szerint e lap Szemere organuma fog lenni, mi által az addig, míg Szemere miniszter, félhivatalos szint fog viselni.

A dolgozó társak közül Csengeri és Kemény Zsigmond említettnek, oly kétségtelen hiteltű nevek, mellyek bármely lapot Magyarországon magukban is az első rangnak közzé képesek emelni.

Szerkesztője Erdélyi leend, kiról a monda azt tartja, hogy másfél perczenttel mindig liberalisabb midőn beszél, mint mikor ír. mi dicséretére válik, mert vannak emberek, kik száz perczenttel liberalisabbak, midőn írnak; midőn beszélnek, közönyösek; midőn tesznek, pecsovicsok.

Ez utobbira nézve például: Kovács Lajos hozzuk fel, s különösen azon okból, mert némi utczai beszédek szerint ezen tekintetes uraság is részt fogna venni a Respublica kiállításában.

Természetesen név nélkül. Ez neki szokása. Ab initio et ante secula Kovács Lajos mindig így tett. Jól tudván azt, hogy a hol az ő neve megjelen, onnan a political őszinteségnek s valódi liberalismusnak utolsó sugára is elenyészik. Az embernek önkénytelenül Szatmármegye jut eszébe, az urbéri visszaélések, a temérdek panaszok, melyekről olvasóinknak a legkiterjedtebb adatokkal fogunk szolgálhatni.

Az alvidékről írják:

Perczel alatt álló táborunk egyesülve a péterváradai várórséggel megtámadá a roppant sánczokkal ellátott Kaméniczát, s már hét sánczot bevének, s bennök 14 ágyut, midőn két tiszt száz emberrel a Ferdinand d'Este sereztől, egy Donmiguél kapitány az ellenséghez átmenvén, ter-

vünket elérülá; minek következtében a mieink visszanyomattak; az elfoglalt ágyukból csak hetet hozhatván el magokkal. —

Ujjonczaink mint gomba szaporodnak, jobbadán banátusi oláh és rácok, az emberi nem közös szabadságáért küzdő harczosaink közt csak ilyen, de szebb fiúk nem léteznek, néhányat kivéve, mind öles ember; kár hogy a főtisztek közül egy sem, a tanító altisztek közül pedig kevesen értik anyanyelvüket.

Somogy és Baranya megyékből eddig egy ujjoncz sem érkezett, Bácsban fekvő városokban jelesül Szabadkán igen lassan halad a kiállítás.

A bécsi lapok, mellyeket ugyan csak június 3-dikáig olvashattunk, mintegy ketté vágatván, egyszerre elhallgattak a muszkákkal.

Az okait legfelebb csak sejteni lehet, biztosan nem tanácsos akármit is állítani, mert könnyen megtörténhetnék, hogy valaki kék-üveges pápaszem-okosságával bebizonyítaná, hogy a magyar földre egy fél muszka sem jöhet, s estére itt volna a futár, hogy Szakolecznál első intradára 40,000 jött be közülök.

Muszkaországának természetes hajlamai vannak Magyarországra elnyelésére. Erősnek érzi magát, s bizton hiszi, hogy velünk könnyen elbánik.

Amde ott van mindig az európai háboru lehetősége.

Franciaország s Anglia mindennap megváltoztathatja kormányát, és sokkal előbb, mintsem gondolnók, eljöhethet az idő, mellyben a párisi kormány kinyilatkoztatja: „ha Oroszország Magyarországra a revolutio legyőztetésére sereget küld, Franciaország belép Németországba, hol mint szabadító fog a néptől fogadtatni, s az apró fejedelmek úgy fognak lehulni trónjaikról, mint a verebek az epertárol, midőn a falusi gavallérok közéjük szintáznak.

Egy hónap előtt, midőn Austria a muszkával hazánk felett alkudozott, a francziák illetően lépése nem forgott kérdésben.

Azóta nagy változásoknak lön kitéve Németország, a délnyugoti rész mindenfelé teljes revolutióban van, s a mozgalom ezuttal csudásan komolynak is látszik, mert mindenütt azon kezdik, hogy a nép szent ügyét összekötik a katonaság megnyerésével.

Baden már tiszta respublica. Studgardról egy Frankfurti professor azt dictiózta: hogy dicsó vagy te, oh Studgard, dicsó mint Debreczen, honnan a magyar szabadság megmentve lön.

A legnagyobb valószínűség van tehát arra, hogy Muszkaországot a berohanástól leginkább a

Német mozgalmak legujabb fordulata tartóztatja vissza.

Ha Magyarországon muszka van, a republicanus németek a kétségbeesés hangján fogják fellármázni a francziákat.

Ezeknek ugy sem kell sok, mert a rajnai határok, hol különben is francziásan gondolkodik és érez a nép, nagyon érdeklik őket.

A muszka mindig attól feltételezte segélyadását, ha azzal az európai háborút, melly a revolutio harcza volna a reactióval, kikerülheti.

Midőn tehát berohanásával okvetlenül bekövetkeznék az, mitől méltán félt, okosabbnak hiszi, ha fegyvereit nem zöröggteti annyira.

Lehet azonban még egy másik okát is gondolnunk annak, hogy a Muszka késik

S ezt Austria félkegyelmű politikájának, s fősvényégének lehet köszönni.

Először minket a rácokkal és Sz.-Tamással akart megverni, azután elégnék hitte Jellachichot küldeni ránk, s végre jött Windisgraetz, kinek, ha Austria okosabb lesz, legelőször kellett volna jönie.

Most Austria a muszka czár prémes bandája alá veti magát.

De azért most is sokkal fősvényebb, most is nyomorubb, mintsem nagyszerű tudna lenni.

Először csak azt látszik kívánni a hatalmas protectortól, hogy a czári seregek tartsák elfoglalva Austria, és kivált Galiczia azon városait, mellyekben a revolutio virágai bővebben tenyésznek, mint faluhelyeken.

Mondják, hogy Radezki maga is az osztrák dicsőség megfertőztetését látja abban, ha a százados és győzhetetlen osztrák armada meg nem tudna verni egy olly csöcselék sepredéket, mint a millyennek nevezé Austria mindig a magyar forradalmat.

Austria összeszedi utolsó erejét, de mi tőle már soha de soha többé félni nem fogunk, ellenben neki előbb lesz oka tőlünk félni.

A pesti respublica lehetlen, hogy ne villanyozza fel az István templom környékét. És utáltabb, gyűlöltebb és a közmegevetés sulyával inkább leveretett család a Habsburgokénál egy sem létezik.

Januártól aprilisig uralkodott e faj e hazában, s valóban hosszú volt e szenvedés, de mi az négy hónap a históriában, mi az négyszer harmincz nap egy nemzet életében?

Mi volna nem négy hónap, nem négy év, de tán negyven esztendő is, meddig Izraelnek tévelyegni kellett a pusztákon, mig az ígért földére jutottak, ha igazat beszél az irás?

És ime négy hó alatt ama dölyfös herczeg, kit önök Pest polgárai közelebből ismerhettek, mint mi, meg lett verve.

Azt tudni illik, hogy az ablak kivilágítása mindenek felett pénzbe kerül.

Négy ablakba, négy gyertya! ez istentelen pazarlás, s azért a legutóbbi ünnepélyen Fejér Györgynek mind a négy ablakai feketén maradtak.

Tán feledésből?

Nem. Egymásután mentek hozzá a szomszédok, kik figyelmeztették őt Magyarország legszébb napjára.

Oh Fejér György, ki háromszáz hetven éven át folytonosan a históriát vetted tanulmányul, milly nyomoruan csáfodol meg önmagadat.

Volt-e szebb napja Magyarországnak, mint midőn független nemzeti kormánya, s a nemzeti gyűlés győzelmi pompával foglalta el a fővárost.

Mit tartasz te, oh Fehér György, a históriában szép, ha Maria Teresia porontyairól, s tán ismert trombitásáról is, ha kell 66 kötetet tudnál és tudtál össze írni.

Lássa ön, öreg tátija mindnyájunknak, mennyi drága gyertyát pazarolt fel ön míg azon sok butaságot összecompillálta.

Nem jobb lett volna önnek azon sok gyertyából négy kurta szála csakát megspórolni, s megünnepelni vele a haza legdicsőbb napját.

Mint csáfolja meg ön, ön magát, ha ezer érdektelen apróságok kedvéért minden nap egy egész száz gyertyát elégetett, most pedig, midőn kiáltottak önnek, hogy világitson, azt felelte vissza:

Jam dormio a septima hora.

Sokan panaszkodnak a fegyverbeszéd bizottmányka ellen, melly ez ügyben igen mysteriose járt el. A kormány minden használható és beadott fegyverre bizonyos árt határozott, mit azonban sok beadó nem kapott meg, de az álladalomnak mint kifizetett ár alkalmasint beszámíttatott. A bizottmány egészen windisül bánt a beadókkal; vagy a kifizetéssel megbizott ügyész, vagy a becső fegyverműves nem volt ott, mikor legtöbb beadó tömeglett össze; sőt ha ott voltak, a tömeg elől ügyész ur karon fogva sétált el a fegyverművessel, s így az ár kifizetése elmellőztetett. Találkoztak, kik ötször — hatszor megjelentek a kormányhatározta árért: de elpirongattak. Így történt az ő jegyzőkönyvük szerinti 36. szám alatti ural is.

Uram uram tán már fölsozlott bizottmány uram! Ezen urak nem önöknek, hanem az álladalomnak hordták be fegyvereiket, és önök már még a beadók jelenlétében cserélgettek és válogattak maguknak azokból. A beadott fegyverek árát pedig az álladalom nem önöknek, hanem a beadóknak szánta.

Mi nominative kihirdetünk egy krajczárt, egy marok tépetet is, melly hozzánk az álladalom részére bejő: önök is tegyék azt azokkal legalább, kiknek fegyvereikért nem fizették meg a kormányrendelet árt, hogy tudhassák, hogy az elma-

radott ár a haza javára esett. Különben lehetetlen, hogy önök iránt a beadók bizalommal legyenek és be ne pereljék.

Önök még azzal is előálltak, hogy a szuronyos puskákért nem adatik ár, mert az szuronyos pu-ka; hadseregi kardért nem, mert az katonáké volt; magán acél kardért nem, mert az nem tisztnek való, vagy nem azok mintájára készült etc. . . ., de az álladalom minden darab használható fegyverre árt határozott, és önök azokért már alkalmasint jó rovást készítettek.

Miért nem adják a pénzt vagy a beadóknak, vagy az álladalomnak? a beadók mindkét esetben megnyugodnak; csupán azon mysterium nyugtalanítja őket, hogy az álladalom helyett mások szedheti az epret.

Ki szabad ám azt nominative hirdetni, ki, milly fegyvert adott be, ingyen-é, vagy milly árt kapott; hogy így a beadók a dolog állását látván, ne kénytelenitessenek önöket gyanusítani és önöknek minden lépéséért panaszra szaladgálni a felelős ministeriumhoz, hogy máskor felelős fegyverbeszéd bizottmány nevestessék ki.

Tegnap délután egy vad récze mutatkozott a Dunán, a lánchidon alul, mellyet megfogni akarván, két honvéd és három gyermek, kik mulatságból csolnakáztak, ladikjukkal a vízi hős felé közelegettek, s az elégett hajóhídnak valamely el nem égve vízszinig láncoztul fenlebegő fa romához titódván, a csolnak felfordult a Duna közepén. A szerencsére gyorsan érkezett segély megmenté a két honvédet, kik magukon tudtak kissé segíteni a vízben, de a három gyengébb gyermek a hullámok közt adta ki lelkét.

Egyik honvédnek levett atillája a csolnak fölfordulásakor elindult a vizen Szerbország felé, s utána kiáltott az egy üngben maradt honvéd: „Nem sokáig fog téged a rácz katona hordozni, nem sokára ott leszek én és leveszek róla; de tudom istenem, hogy ezért akkor majd jól kiporollak!”

Veszprém, junius 3-ikán 1849.

(Nem érdemes olvasni.)

Most jövök édes hazám függetlensége örömtünnepéről és lehangoltabb kedélylyel, vérzőbb szí-vel, vallásom jövendője felőli aggódóbb lélekkel akkor sem térék istenem templomából vissza, mikor ott Windischgrätz parancsai s serege győzedelmei hirdettek. E napnak függetlenségünk kihirdetése fölötti öröm- és hálaünnepnek kelle lennie; ennek kelle lennie főleg a katolikusok egyházaiban, mert hazánk függetlenségének kihirdetése által ki lón hirdelve, és egy független szabad nemzeti kormány által garantirozva a katolika egyház függetlensége és szabadsága is, a melly egyház a habsburg-lothringi ház kegyuralma alatt csak nyomoru alattvaló, csak cseléd volt s mellynek főnökei ama ház apostoli küldetése

alatt csak szolgák, bérenczek, eszközök, gyakran — mint épen most is — ép ellenkezői voltak annak, a minek lenniök kellett volna.

A katolika egyházakban sokkal hangosabban kellene harogni a „te deum“-nak, mint egyéb vallásbeliekben, mert ezek ugy is föl tudák tartani szegénységükben is a szabadság drága kincsét, elhagyatottságukban is a függetlenség méltóságát, midőn a mi kezeinkből természeti jogaink kivételve s egykor hálaadatoságból az uralkodóknak átengedve, tulajdon magunk elnyomatására, demoralisatiónkra használtattak föl, a minek következménye lett, hogy papjaink főleg a főbbek, a haza függetlenségének, ha ellenségei nem lettek is, de őszinte baráti sem.

Ünnepélyünk vezérszemélyei Hosszu Márton kanonok mint miséző, és Erdélyi Ferencz titoknok-jegyző, archivarius, bibliothekarius, protokollista, cerimonarius, theologiai tanár, stb. stb. mint szónok, voltak; valóságos satyrái — ismervén feketesárga érzéseiket, — hazánk függetlensége ünnepének! Ugyan minő lélekkel vállalhaták el e jó urak e nagy napon az illy szerepet, hiszen már föllépésük maga kész compromissiója vala az igazság és egyenesség érdekének? De hát ha még a szónoklatot akarnánk vizsgálgatni vagy épen taglalgatni. Ez egy mesterségesen készült „ibis redibis nunquam in bello peribis.“ Valóban szeretném ismerni az egész tömérdek sokaságu, mindennemű rangu, elvti, műveltségű hallgatóságban, ki nekem az érdekelt szónokon — vagy a talán részt vett munkatársak és programkészítőkön kívül meg tudná mondani, ha e beszéd a magyar haza függetlensége mellett vagy ellene tartatott-e? Nehéz volna valóban a felelet, ismervén a szónok elveit és szem előtt tartván a szerepet, mellyet önként vállalt el. — Istenem! istenem! és illyesminek épen a katolika egyházakban kell történni! És illyesekből hozzon azután a világ ítéletet a kath. clerus gondolkodásáról, érzéséről! Én legalább vallásomnak nem kevesebé levén tisztelője és pedig meggyőződésből, mint hive szeretett hazámnak, az illy tolmácsolása ellen egyházam szolgáinak érzése ügyében nyíltan s legünnepélyesebben óvást teszek, ismeretebb ezen megye alsóbb rendű papságának és így a közértés és vélemény képviselőjének hazafiul érzete századok óta, hogy sem illy beszédek magáéivá fogadhasson.

De hát ugyan miért lelkesültebbek a más hitvallások lelkeszei hazánk érdekében? Miért szólnak azok nagyobb buzgósággal, nyíltan hazánk függetlensége mellett, midőn ők e hazának sokkal kevesebb hálaadatosággal tartoznak a miénkénél? Nem akarom most ennek okait fejtegetni, csak egy régi diák közmondást említek meg, melly azt tartja, hogy „a fejtől büdös a hal.“ Legyen csak független, szabad a katolika egyház, mint szabadok a többiek a hazában; adassék neki vissza ama természeti joga, hogy maga választhassa magának főnökeit, hivatalnokait; s meg fogja látni a haza, hogy a kath. egyház erős és megdönt-
hetetlen támasza leend életerejénél fogva e hazának — örökre!

De e jogába helyezze ám őt a kormány vissza minél előbb; és midőn főnökei, szolgálai közül né-

